

סיפורים מהרה"ח ר' פיניע קארף

נרשמו ע"י: א.ח.ש.

* תומכי תמימים בסמרקנד היי תלוי בפארברענגעניס, כי בזמן ההוא לא היי שום כסף ופשוט היו מתים מרעב וחולאת ר"ל, ובכדי לתת כסף לתומכי תמימים היי צריך למס"נ ממש – דבר שלא היי אפשר לתבוע סתם כך. ורק בהתוועדיות היי שייך לתבוע דבר כזה.

* ר' פרץ מוצקין היי לו בן בשם יוס'קע מוצקין. כשאסרו את ר' מולע פרוס בטשקנט, היי ליוס'קע קשרים והיי ביכלתו להוציא את ר' מולע. הלכו כמה חסידים לביתו של ר' פרץ ואמרו לו שיבקש מבנו להשתדל עבור ר' מולע. הלך יוס'קע להעומד בראש ונתן לו שק מלא כסף בשביל שישחרר את ר' מולע, למרות שידע שיתכן מאוד שיתפיסוהו על זה. ולאח"ז ברח יוס'קע מיד להרכבת. אך כנראה שהלשינו עליו, ומיד נכנסו להמפקד הזה ושאלוהו על אודות הכסף, והוכרח לגלות ממי קיבלו, ואמר להם שהוא נמצא עכשיו ברכבת. וכך תפסוהו על הרכבת, וישב במאסר למשך כ-15 שנה. – זה נקרא מס"נ עבור יהודי שני, כי ידע שמסכן בכך את חייו.

כמו כן הכניסו חסידים את חביריהם לבתייהם, למרות שידעו שזה סכנת נפשות ממש. ובמיוחד ר' חיים טאשקענטר – שהתגלגלו (האבן זיך געוואלגערט) אצלו כל החשודים. ואף שר' חיים היי פשוט בידיעות התורה, אך היי א ווארעמע חסיד.

וכן היציאה מרוסיה היי כרוך במס"נ ממש. וכמו ר' לייבל מוצקין שהלך באש ממש, כי כל הניירות היו מזוייפות (ועד היום אני פוילישער..), וכן עבד בענין זה ר' מענדל פוטרפאס.

* ר' מענדל פוטרפאס סיפר לי (הסיפור מפורסם, אבל אחרים אין מספרים אותו נכון), בתש"ז תפסו אותו והושיבו אותו במאסר. ואמר, די ערשטע צייטן כאשר קוראים לחקירות און מ'מוטשעט אויס, שוכחים ממילא על הכל – כולל הבני בית. אבל אח"כ כאשר כבר ישב במאסר אז נזכר על בני הבית, ורצה לכתוב מכתב להרבי (הקודם), אך הדבר לא היי שייך במציאות. נזכר שיש ענין כזה שאפשר לכתוב פ"נ לרבי במחשבה. נתן ר' מענדל פ"נ במחשבה. כאשר הגיע בתשכ"ד לביתו, סיפר לו אשתו שהיא לא מבינה, היא קיבלה מכתב מהרבי הקודם בתש"ז, והמכתב מיועד אל ר' מענדל, והלשון הוא: "במענה על המברק". ויש ע"ז מכתב שלם. ואז נזכר בהפ"נ ששלח במחשבה.

* עוד סיפר ר' מענדל, שהסדר הי' שם שבתחילה יושבים משך זמן בכלא, ולאח"ז שולחים אין' לאגער' לעבוד עבודת כפי'. ואמר לי שבכלא הי' קל ביחס להעבודת פרך שקיבל לאח"ז. וכשהתפלאתי ע"ז, אמר לי הטעם, כי שם (בכלא) לא היו בעיות עם חילול שבת!

כאשר הגיע ללאגער הי' זה בתחילת השבוע, וחשב לעצמו מה לעשות בנוגע לשבת. ואמר שחשב אז לעצמו שאם לא יעבוד בשבת בטח יהרגוהו, והי' פשוט מאבד עצמו לדעת ואין לו חלק לעוה"ב. אך לאח"ז חשב לעצמו שבלא"ה אין לו עוה"ב (עוה"ב האב איך סיינוי נישט), וא"כ לכה"פ לא אעבוד בשבת! מה עשה, כל השבוע עבד מאוד טוב, ולא רק כהשאר שעבדו רק בכדי לצאת ידי חובתם. וכשהגיע יום שישי ניגש להמפקד ואמר לו שבשבת לא יעבוד. אמר לו האחראי מה הפשט לא תעבוד?! אתה תעבוד! אמר לו ר' מענדל: אני יכול לעבוד ביום אחר בשביל יומיים (שזה עצמו מס"נ, כי מעבודה של יום אחד לבד פאלט מען פון די כחות, וכ"ש מעבודה של יומיים ביום אחד..), ואם אתה רוצה יכול אתה לשלוח אותי ל25 שנה עבודת פרך (שזה הי' העונש הכי גדול), ואם אתה רוצה יכול אתה לזרוק אותי ל'קארצע' (שזה עוד יותר גרוע), אבל אני לא אעבוד בשבת. וכאשר שמע זאת האחראי – היטשארניק' – נתבטל מפניו, וכך לא הצריך לעבוד בשבת. ואפילו כשהעבירוהו למקום אחר, אמרו שהאיש הזה אינו עובד בשבת..

וכע"ז סיפר ר' אשר ששונקין (באטומ'ער), שהגיע למקום והאנשים שמסביבו סיפרו להאחראי שאיש הזה אינו עובד בשבת. אמר האחראי מה זה?! הוא יעבוד! אמרו לו האנשים אל תתחיל איתו, ווייל דו וועסט בלייבן די נער. קרא לו האחראי ואמר לו מחר תעבוד? אמר לו ר' אשר: ניין. שאל אותו המפקד למה? והרי מחר אינו שבת? אמר לו אבל מחר הוא יו"ט – שמע"צ. אמר לו האחראי אבל לפחות תעמוד שם (כי ראה שלא יפעול עליו לעבוד). הגיע שם ר' אשר והתחיל להתפלל, אבל האנשים שם בבלוהו, הלך לפינה אחרת להתפלל. בינתיים הגיע זה שרושם מי הגיע, וראו שהוא חסר. שלח האחראי מיד לחפש אחרי ר' אשר (כי אם לא הי' שם יקבל האחראי עונש ע"ז), ואמר לו הלא הסכמנו שלא תלך, אתה זוכר?

לאח"ז אמרו לו הגויים, אנחנו עובדים ואתה לא עובד, א"כ לפחות תשמח אותנו. תנגן לנו. התחיל הוא לנגן ולרקוד, והם עשו עיגול והוא רקד (הי' זה בשמיני עצרת).

בלאגער עשה בעל תשובה אחד, והבע"ת ההוא נהי' יותר פרום ממנו. כאשר הגיע חנוכה רצה לקחת תפוחי אדמה עם חמאה ולעשות מזה מנורה, אבל הבע"ת רצה שיהא מנורה דוקא, ומצא לעמפל. הגיע הנר החמישי – פינפטע ליכטל – ופתאום אמרו לו החברים תזרוק את זה מהר לתוך השלג, כי האחראי מגיע. אבל הבע"ת לא נתפעל. הגיע האחראי ומסתכל ומסתכל, ושאל: פיאט (חמש)? ענה לו: פיאט. והאחראי הלך לו..

אצל אחרים לא היי כל כך קל, ר' אליעזר ננס האט מען געהאלטן אין איין מוטשן, וזרקו אותו ל'קארצע' וכו', וכן היי עם ר' משה גרינברג..

כל זה מראה לנו שחסידיים עם התוקף של מס"נ פרצו כל הגדרים. ועד"ז בימינו שיש "ק.ג.ב. ו"נ.ק.וו.ד." שבתוכנו – שזהו הנפה"ב שרוצה ללכוד אותנו, צריכים ללחום עמו עד הסוף.

* אבי (ר' יהושע קארף) סיפר שהיי משגיח בחרקוב, וישבו התלמידים בביהכ"נ ולמדו, בינתיים נכנסו כמה מהחברה 'שלהם' אך כולם הצליחו לברוח בזמן ולא תפסו אותם. ר' בענטשע שמטוב היי מתחבא באותו תקופה בביהכ"נ ההוא, וראה איך שהם ניגשים אל השמש ותובעים ממנו שימסור השמות של אלו שהיו כאן. השמש היי יהודי זקן, ור' בענטשע פחד שמא יכנע השמש וימסור להם השמות. יצא ר' בענטשע ממקום מחבואו ואמר להשמש: אל תמסור להם כלום, אתה לא מחוייב לתת להם שום דבר! (ומשמע מהמכתב של הרבי ריי"צ שאז שלחוהו למאסר).

* בזמן מלחמת עולם השני היו כמה חסידיים שגרו מסביב למאסקווע, ששם הגיעו הדייטשן מאוחר יותר ממקומות אחרים, ושם היתה מפלתם של הדייטשן ימ"ש. הרעב בשעת המלחמה היתה נורא ואיום ואנשים נפלו כמו זבובים. ר' ניסן נמנוב היי בביתו געשוואלן פון הונגער, וכן ילדיו, וגם היי מאוד קר בביתו, אך ר' ניסן לא התפעל משום דבר ועמד שם והתפלל. עד שר' אברהם מאיאר הגיע וצעק עליו, ולקח אותו לביתו וטיפל בו, וכן סידר שיהיו לו עצים בביתו, ורק אז החזיר את ר' ניסן לביתו.

* ר' ניסן ישב במאסר כמו הרבה חסידיים. מספרים שכאשר יצא ממאסרו היי זה מעט לפני יוה"כ, ולא היי בכדי שיעשה להגיע למוש יהודי. נכנס ר' ניסן לבית מרזח ונעמד ליד הקיר, וכך התפלל כל היום! אף ששם בהבית מרזח האט זיך געקערט א וועלט..

* בסמרקנד גרנו ליד ר' ניסן (היי תקופה שהייתי השכן שלו), והוא היי המשפיע של אנ"ש בסמרקנד והיי מתוועד אתם. כאשר אדמו"ר הריי"צ עזב את רוסיא, מינה את ר' ניסן להיות משפיע לאנ"ש, וכולם היו להם דרך ארץ כלפיו בגלל זה. ולמרות שכאשר עזב אדמו"ר הריי"צ היי ר' ניסן עדיין צעיר לימים, ואולי אפילו עוד בחור, אעפ"כ כיבדוהו כולם. כי ר' ניסן היי ציור – א גרויסע בעל עבודה.

ר' ישראל נעוולער היי מבוגר ממנו, וגם היי א ברייטע מיט א ברייטן מויל (יצאתי אתו מרוסיא באותו רכבת, ולאח"ז הייתי עמו בפאקינג למשך שנה. והיי מתוועד הרבה. – א נעוולער מיט אלע תגים, א ברייטע נפש). פעם באמצע התוועדות האט ער זיך פארקאכט: פארוואס האב איך ביטול פאר ר' ניסן (ר' ניסן היי נוכח שם בההתוועות..), חסידות קען איך מער פון איהם, נאר דער רבי האט איהם געמאכט פאר א משפיע.

* כשהייתי בברינוה בגיל י"ג התוועד ר' ניסן ביי"ט כסלו. ולאח"ז כשעזב המשיך ר' שלמה חיים – שהוא הי' המשפיע שלנו (לבחורים הצעירים) – ההתוועדות, והי' לו רבי'שע שטיק – למי הוא מחלק משקה, ולמי אינו מחלק. לי נתן הרבה משקה, ונתן לי לשתות מהבעכער שלו.. ולבחור אחר שביקש כמה פעמים, אמר לו: איך זעה, ואעפ"כ לא נתן לו.. והתוועד אז כל הלילה שהוצאת ז"ל מעורר ספיקות באמונה. וסיפר שהי' בחור בליובאוויטש שהי' לו ספיקות באמונה, והמשפיע שלו אמר לו ללכת למקוה, כי ענינים הנ"ל פועלים ספיקות באמונה. ודיבר ר' שלמה חיים שכאשר נוסעים לפאריז צריכים להיזהר מלהסתכל על ה'פאטראטין' (תמונות) ולכאן ולכאן. וצריכים להיות זהיר בחוש הראי' והשמיעה וגם המחשבה – שכ"ז פועל ענין הנ"ל.

* בברינוה למדתי גם אצל ר' שלמה חיים קסלמן עד שנסע לארץ ישראל. הוא הי' המשפיע של הבחורים הצעירים, ולמד אתנו תניא, ור' ניסן הי' בשביל הבחורים המבוגרים. (בתחילה הי' ר' שלמה חיים המשפיע הרשמי של הישיבה, אבל לאחרי שהגיע ר' ניסן נעשה הוא המשפיע של המבוגרים, ור' שלמה חיים נעשה המשפיע של הבחורים הצעירים). ור' שלמה חיים הי' מתוועד אתנו ג"כ.

ר' שלמה חיים הי' קו אחר לגמרי מר' ניסן. ר' ניסן הי' יום בימו', כל יום התפלל שעות ע"ג שעות. משא"כ ר' שלמה חיים הי' א איד מיט קונצן. הי' יכול להתפלל 15 מינוט, והי' יכול להתפלל 6 שעות. לפעמים הי' מבקש מר' שלום בער בוטמאן התפילין שלו, שהיו מהודרות יותר משלו, והי' מתפלל ב15 דקות לערך. ולפעמים התפלל שעות, כנ"ל. אבל הי' א ווארעמע איד, והכניס בנו הרבה חיות, והי' מסור מאוד להבחורים.

* הייתי בברינוה אצל ר' ניסן מחורף תשי"ג עד חורף תשי"ג. כשנסתלק הרבי ריי"צ היינו בברינוה. הידיעה הגיע ביום ראשון, ונכנסתי להישיבה וראיתי ר' נחום לאבקאווסקי עומד בפניה ובוכה, ובחורים בוכים. באמצע נכנס ר' יוסף גולדברג, וכאשר הראו לו הצעטל התחיל מיד לבכות, וכולם קרעו קריעה.

ר' ניסן לא הי' שם בשעת מעשה, אבל בערב נסעו כולם להלשכה ושם היו ביכיות מר' ניסן שאין לשער. וכך הי' אינגאנצן צובראכן כל השנה. בדרך כלל הי' ר' זלמן האדיטשער המשגיח בישיבה, אבל הי' תקופה שלא הי' בריא ור' ניסן הי' המשגיח במקומו. לאחרי ההסתלקות, הי' קורה מזמן לזמן שכאשר ר' ניסן הי' יושב ליד שלחנו פלעגט ער זיך פאנאנדער-וויינען, והיו צריכים לקחת אותו למעלה. ומאז נהי' ר' ניסן בעל בכי, כי עד אז הי' תקיף מאוד ומתוועד בתקיפות, ואף פעם לא ראו אותו הוכה. אבל באותו שנה בכה הרבה. גם בר"ה באמצע התפילה האט ער זיך פאנאנדער-געוויינט, והצריכו לקחת אותו למעלה.

בי' שבט תשי"א חתם על כתב ההתקשרות, לדיבר אז על התקשרות לרבי, והביא מה שכתוב בבאתי לגני תשי"י "שהא-ל ית' מנבא את בני האדם", ואמר שזהו רמז על הרבי.

במשך שנת תש"י היו הרבה אסיפות בין אנ"ש על ענין הנשיאות, אבל מר' ניסן לא הי' ניכר איזה נטי'. כאשר הגיע קונטרס מאדמו"ר הרי"צ שהרבי הוציא לאור הי' לומד הקונטרס, וזה הי' גם לפני י' שבט. ולאחרי י' שבט שהתחיל הרבי לכתוב פתח דבר יותר ארוך, הי' ר' ניסן לומד גם הפתח דבר. אבל לאידך כאשר הגיע מכתב או שיחה שהוציא הרש"ג לאור, הי' לומדו ג"כ.. אמנם עם הזמן התחילו לראות עליו קצת נטי' להרבי, אבל המילה 'רבי' עדיין לא אמר (אבל זה מספיק בשבילי, שכאשר ראיתי עליו נטי' להרבי, התחלתי להגיד הקאפיטל של הרבי).

הכיתה מתחתי סיפרו (הם היו קצת לעבעדיג.. ור' ניסן נכנס להגיד להם קצת דברי מוסר), שר' ניסן אמר להם תוך הדברים: די היינטיגע [והתחיל לבכות] זאל געזונט זיין. – וזה הי' עוד לפני י' שבט.

לי"ט כסלו תשי"א כתב הרבי מכתב שיאספו גם מעולמישע ושיעשו התוועדות גדולה. קיימנו את זה בהידור גדול, והיו אז בהתוועדות הרבה פרעמדע, ור' ניסן הי' מוכרח לפרש להם, ואמר: דעם רביניס איידים, וואס מיר טוען אלץ וואס ער זאגט, האט געשריבן א בריוו.. ואז דיבר בלהט שהרבי הקודם האט זיך געקאכט שיפרסמו חסידות בכל מקום, וכתב מכתב ביי"ט כסלו תש"י ש"לצורך השעה יפרסמו חסידות בכל מקום". ור' ניסן האט זיך געקאכט, מי יודע למה התכוון הלשון "השעה אומרת" (הלשון במכתב הוא "צורך השעה", אבל ר' ניסן אמר אז "השעה אומרת"), אולי הי' לזה שייכות עם ענין ההסתלקות, האבן מיר גוט געטאן?! ואז דיבר בארוכה אז מ'דארף פאלגן.

* ר' ניסן מסר שיעור בלקו"ת (פעם בשבוע –) בשבת, וכל השבוע תבע שנחזור תניא בעל פה, ולא התחיל ללמוד אתנו חסידות עד שידענו י"ב פרקים תניא בע"פ. לאח"ז כבר למדנו דרך מצוותיך ומאמרים. וכל זה (הלימודים של מאמרים) הי' בבוקר, אבל בערב הי' מוסר שיעור בתניא, פרק בכל יום, לא הי' אומר פירושים אבל למד געזונט, אפגעטייטשט יעדער ווארט קלאר.

* בברינוה הי' ר' ניסן מדבר בלה"ק בשביל שיבינו הספרדים, אבל מדי פעם הי' נפלט מפיו באידיש לשונו הידוע: קומט דאך אויס..

* ר' ניסן הי' אומר שחסידים הי' להם ב' איחולים (וואונטשן): א. "יראיך – היינו הרבי – יראוני וישמחו", היינו אז דער רבי זאל זיך פרייען מיט אונז. אך זהו כבר מדריגה. ב. "אל יבושו בי קוויך". שלכה"פ דער רבי זאל זיך נישט שעמען מיט אונז..

* ר' ניסן אמר פעם לר' משה דובינסקי, שלפעמים מנסים דבר חדש ונופלים, ואין צריך להתפעל מזה אלא לנסות עוד הפעם ולא להתייאש. וזהו אפילו אצל ר' ניסן שהי' הולך עם כל דבר עד הסוף, אעפ"כ יש בכל אחד המזנים שהוא נופל, וצריך לא להתייאש ולהתחיל עוה"פ.

וכפי שכתוב בתניא פרק כז בנוגע למחשבות זרות, שזה שנופל בעצבות מזה הוא ישות שיאנו מכיר את מקומו שהוא בינוני ולא צדיק, שלבינונים נופלים מחשבות כאלו. ועדי"ז י"ל אצלנו שאין אנו בינונים ג"כ – ששייך ליפול גם בפועל ממש (ולא רק במחשבה), וצריכים לא ליפול בעצבות מזה, אלא להתחיל מחדש.

* לפני שהגעתי אל הרבי בשנת תשי"ג (עם קבוצה שלימה של בחורים וגם אברכים שנסעו מפאריז להשתקע בניו יארק), אמר לנו ר' ניסן שצריכים להגיד להרבי הכל, ושחסיד אינו מעלים מהרבי שום דבר. ובהתוועדות שלפני שעזבנו את ברינוה אמר ר' ניסן לר' זלמן קצנלנבויגן שהי"כבר אברך: זלמן זלמן דערצייל דעם רבי'ן פון קאפ ביז פיס. וכשדיברתי ע"ז עם ר' ניסן, אמר לי לספר להרבי הכל, אבל בכתב, כי לא אוכל לספר הכל בפי אל הרבי. וכך עשיתי.

אמנם לאח"ז כשלמדנו בניו יארק אצל ר' שמואל לויטין – שהשיעורים שלו היו מעין חסידישע פארברענגען – סיפר לנו אודות עצמו, שפעם נכנס ליחידות אל הרבי נ"ע וכתב על ענינים שבחורים ואברכים נכנסים, והרבי נ"ע אמר לו שצריכים להגיד דברים אלו בפיו – "סישטייט מודה ועוזב. און הגם דאס רעדט זיך וועגן דעם אויבערשטען, אבער דא איז דער ארטי" (בערך הלשון). לאחר ששמעתי סיפור זה מר' שמואל, נסיתי ביחידות הבאה להגיד ג"כ בפה, אבל ר' ניסן הי' צודק – כי לא הצלחתי להגיב להרבי. אך לאידך גיסא הקצת שכן אמרתי אז לרבי הי' אחרת לגמרי, והמענה של הרבי הי' ג"כ אחרת לגמרי.

[אגב סיפור זה שסיפר ר' שמואל, שמענו לפני"ז מר' ניסן, אבל מבלי שיפרט בשמו של בעל המעשה, ורק לאח"ז שמעתי אותו מר' שמואל – בעל המעשה בעצמו. ור' ניסן הי' קורא ענינים אלו: "טוט-ווי ענינים".]

* כשהייתי בברינוה לא נכנסתי לדבר עם ר' ניסן, כי הייתי אז א יונגע בחור'ל. אבל כאשר הי' מגיע לנו יארק הייתי מדבר אתו. שאלתי אותו פעם בנוגע איך ליכנס ליחידות, אבל לא קיבלתי תשובה ממנו.

* הרבי אמר לר' ניסן ביחידות (בזמנים הראשונות שהי' אצל הרבי, ואולי אפילו ביחידות הראשונה) שיחשוב על הבחורים בקשעהמ"ט, והרבי הביא דוגמא מהסיפור שאמר ר' בנימין קלעצקער אז אין מיט'ן דאווענען טראכט מען פון קלעצער וכו'. ור' ניסן אמר להרבי שהוא מקבל על עצמו.

[לכאורה צ"ב כי המעשה שם הוא לגריעותא, שר' בנימין קלעצקער אמר להסוחרים שתמהו עליו, איך פארשטיי נישט ווי מ'קען טרעכטן פון קלעצער אין מיטן "אחד". אבער זיין ביים פארט פון ריגא און טראכטן פון "אחד" – היינו שלחשוב על קלעצער באמצע "אחד" הוא חסרון ולא מעלה.

ולכאורה הפירוש הוא, כי באמת צריכים לחשוב בקשעהמ"ט אויף זיך, אלא שצ"ל כל כך נוגע אצלו הבחורים, עד שאפילו כשאומר קשעהמ"ט חושב עליהם. וזהו

המשל מהקלעצער, שזה שחשב על הקלעצער באמצע אחד לא הי' להכעיס, אלא מכיון שזה הי' נוגע לו כל כך, נכנסו לו מח"ז באמצע "אחד".]

* מבואר בשיחת ש"פ נח תשנ"ב שישנם ג' אופני עבודה: א. שמתעסק עם הפרטים, שהחסרון בזה שהוא בהגבלה. ב. שמתרומם מעל הפרטים שהוא עבודה בלי גבול, אבל עדיין יש חסרון בזה שאינו קשור עם הפרטים. ג. עבודה כזו שכוללת שניהם.

הקו הראשון ראו אצל ר' ניסן נמנוב. הקו השני ראו אצל ר' שלמה חיים קסלמן, שעיקר עיסוקו הי' להתרומם מהעולם ולהתפלל, ובדרך זה הי' מרומם גם את הבחורים שהיו מונחים בבלאטע. אבל לא הי' מונח (נישט געקאכט) כל כך בהפרטים. והקו השלישי ראו אצל ר' סעדי' ליברוב, שמצד אחד הי' לו קאך להתרומם – ע"י סיפור חסידי וניגון חסידי, רבי וכו', אבל לאידך הי' מתמקד גם על הפרטים.

* הרבי אמר פעם על ר' סעדי' כשעבר ברחוב: קוק ווי א חסיד גייט (התוכן). כדאי ללמוד ממנו איך יהודי הולך ברחוב.

כאשר הלך ר' סעדי' ברחוב הי' לובש משקפיים לקריאה (reading glasses).

ופעם עבר הרבי ליד המקום שהתפלל ר' סעדי' (עם פניו אל הקיר, ולא הרגיש), ונעמד קצת והקשיב לתפילתו, ואמר: קוק ווי ס'דאווענט א חסיד (התוכן).

* פעם הגיע עם הרכבת להתוועד אתנו בברינוה, והגיע בשעה שתיים לפנות בוקר, ומיד נכנס לישיבה והתחיל להתוועד בפני ר' ניסן. וסיפר שר' שמשון ויטבסקר הי' קם בלילה ומעורר חברותא ללמוד אחד מהספרים של אדמו"ר האמצעי. ודיבר ר' סעדי' שלא התעצל (ער האט זיך נישט געפויילט), ולכן גדל להיות חסיד.

* זכור לי התוועדות שישבו ר' ניסן ור' סעדי' והתוועדו, והי' איזה ויכוח ביניהם (בנוגע לשתיית משקה) למשך שעותיים(!). ור' ניסן טען: דו ביסט זיך אליין סותר. ור' סעדי' טען: איך בין א תנא דמסייע לך..

* ר' סעדי' סיפר שהקרמנצוק'ער בערעלאך הי' להם תרעומת על החסיד ר' הלל מפאריטש על זה שהוא מחמיר ומהדר כל כך. ענה להם ר' הלל: דאס זיינט איהר דאך אליין מודה אז מ'דארף האבן א הבנה והשגה אין חסידות, וכל החומרות שאני עושה הכל בשביל זה כו'. הרבי סיפר את זה כמ"פ, אבל בנוסח שונה קצת.

* ר' סעדי' הי' מפרש המאמר "איזהו חסיד המתחסד עם קונו" – שאינו מספיק בזה שהוא חסיד בפני כולם, כי זה לא קונץ. כי אם כאשר אף אחד אינו מסתכל רק הקב"ה, אזי הוא ה'אבן הבוחן' האם הוא חסיד אליבא דאמת.

* פעם שלח אדמו"ר הצמח צדק שאלה לג' פוסקים שבאותו הדור, וקיבל ג' תשובות: א. מהגאון ר' יוסף שאול נאטענזאהן בעל השואל ומשיב – ואמר: ס'איז שכל'דיג אבער נישט אמת. ב. מהגאון ר' שלמה קלוגר – ואמר: ס'איז אמת אבער נישט שכל'דיג. ג. מהרה"ק ר' חיים מצאנז – ואמר: ס'איז שכל'דיג און אמת.

* אבי (ר' יהושע קארף) סיפר לי בשם חסידים, שהרד"ץ הי' חסיד גדול של הרבי מהר"ש, להרבי ני"ע לא התקשר אך הי' בטל אליו, אבל לאדמו"ר הרי"צ לא התבטל (הי' מבוגר וכו'). וחסידים היו אומרים עליו, שעל אף שהי' בעל מדריגה וכו', מ"מ לאחרי שנהי' אויס מקושר הפסיקו עליותיו ונשאר באותו מדריגה. כי אי אפשר לעלות בלי רבי.

* הרד"ץ עלה לא"י ולאחרי זמן קצר נפטר (מוקדם). והרבי הקודם אמר: א שאד אויף זיין אריכות ימים (כי אם לא הי' עולה לא"י הי' חי עוד כמה שנים), ער האט די ארץ ישראל'דיגע ערד נישט געדארפט (או: פאר איהם האט די ערד פון ארץ ישראל נישט אויסגעפעלט), ער איז קיין מאל קיין אינגל נישט געווען. - היינו שלהיות קבור בא"י הוא תיקון על ח"נ, אבל הוא לא הי' שייך לזה.

* פעם הגיע ר' מענדל חן לבקר את אביו הרד"צ, וכאשר שמעו שר' מענדל חן מגיע הגיעו כל גאוני העיר לדבר אתו בלימוד, והתחיל שם ויכוח גדול בלימוד. באמצע הויכוח והרעש נכנס הרד"צ ואמר (הי' אז בעולם שעת מלחמה): ס'שטייט אז מיט מלחמתה של תורה איז מען מבטל מלחמות אין וועלט, אבער איך ווייס נישט צו מיט אזא מלחמתה של תורה וועט מען מבטל זיין מלחמות.. ברגע שהוא אמר את זה הפסיק בנו ר' מענדל לדבר, וכבר לא הי' שייך להוציא מפיו עוד מילה.

* שמעתי מאבי (ר' יהושע קארף) שחסידים של הרבי ני"ע היו אומרים: "שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום". "שמר תם" – ר"ת תורת מנחם, היינו אדמו"ר הצמח צדק. "וראה ישר" – ר"ת יתרון רבינו שמואל, היינו שיש עוד הוספה אצל אדמו"ר מהר"ש. אבל היו מסיימים: "כי אחרית לאיש שלום" – היינו הרבי ני"ע.

* ר' מענדל מרזוב סיפר שבטשקנט הי' רעב, ור' ניסן מתפלל באריכות שעות ע"ג שעות, ולאח"ז הי' הולך לביתו של איזה אלטע אידענע (אשתו של ר' מולע פרוס), שהיתה מאוד חולה וחלשה מהרעב, והי' נותן לה לאכול. והיא היתה כל כך חולה עד שר' ניסן הי' צריך להכניס את האוכל בפ"י.. וכך הי' עושה כל יום.

* שמעתי מרב בשם רבינוביץ – למד במוסר'דיגע ישיבות – שאסרוהו, וכאשר שחררו אותו שלחוהו לביתו של ר' ניסן בטשקנט. כאשר הגיע הלה לביתו של ר' ניסן הי' כבר בשעה שלש אחה"צ, וראה איך שר' ניסן עומד ומתפלל [הוא אף פעם לא ראה כזה דבר..]. ומיד כשראהו ר' ניסן חלץ הטלית ותפילין והלך להשיג עבורו אוכל.

גם ראה הרב ההוא איך שר' איטשקע לימא'ס מינקאוויטש, שהי' יהודי מבוגר, חופר בעצמו בור בכדי לעשות מקוה.

* ר' זלמן דוד האמלינער הי' לו חבר בשם ר' צאלע חרסוניער (ר' בצלאל ווילשאנסקי), פעם אמר לו ר' צאלע: דו דאווענסט טאקע גוט, אבער דו עסט אויך גוט!

* ר' זלמן דוד הי' לו חבר שנתפס לדיעות של השכלה, ור' זלמן דוד השתדל שנה שלימה להחזירו, אבל הוא לא הצליח. עד שהגיע פורים, ואז החליט שאין לו ברירה וצריך לגרש את החבר הזה ממנו. וחביקו ר' זלמן דוד ובכה עליו – כל הלילה – על שחייב לגרשו ממנו, וזה גופא פעל על החבר וחזר.

* פעם ישבו חסידים בפוקינג והתוועדו יחד בשבת לאחה"צ, ובאמצע סיים ר' אברהם מאיאר את תפילתו והצטרף להתוועדות, ואמר שר' גרשון בער הי' דייקן גדול וכו', וכאשר הגיע לספירת העומר הי' אומר כו"כ פעמים "היום יום.. לעומר", עד שהי' אומר: אן עק זאל דאס נעמען, היינט איז.. צו'ס עומר. וסיים ר' אברהם: שהיום בתפילה חשב לעצמו, אן עק זאל דאס נעמען, פון היינט און ווייטער ווער איך אנדרעש.

* ר' ישראל דזייקבסאן סיפר, פעם היו חסידים שהגיעו אל הרבי הצמח צדק מעיר רחוק, ולא ידעו מתי יגיעו שוב ויראו עוד את הרבי. כאשר הגיעו זמנם לנסוע עמדו מחוץ לחלון הצמח צדק וניגנו "אז דער אייבעשטער וועט געבען וכו' אוי רבי רבי, ווען וועלען מיר זיך ווייטער זען מיט אונזער רבי".

* למדתי במונטריאל מאמצע שנת תשט"ז עד סוף שנת תש"כ. והלכתי הרבה להתוועדות של ר' פרץ. לאח"ז הייתי במונטריאל בתור משגיח בתחילת שנת תשכ"ה עד סוף תש"ל. ר' פרץ הי' א רייכער איד, ער פלעגט פארברענגן רייך. כאשר הגיע למונטריאל כתב הרבי להם מכתב שיקחוהו למשפיע.

הרבי שלח אותי למונטריאל. הרב חדקוב אמר לי בשם הרבי: ס'איז א גלייכע זאך פארן אין מאנטריאל.

* פעם הכניס הרבי לר' פרץ ברבים (הרבי הי' 'מכניס' לאנשים פרטיים בשנים הראשונות), והוא לקחו ווי א חסיד נעמט עס. הי' זה בי"ב שבט תשי"ד – שבת שלאחרי י' שבט – והרבי התוועד באותו שבת. ואמר הרבי באמצע ההתוועדות: ר' פרץ איז מיט מיר נישט צופרידן, ווייל ער מיינט אז איך בין מיט איהם נישט צופרידן. איך בין מיט איהם צופרידן, אבי ער זאל זיין מיט מיר צופרידן. – לאח"ז אמר ר' פרץ שזה הי' מענה על מחשבה שהי' לו. אך לא פירש מה הי' המחשבה.

* ר' פרץ הגיע להרבי פעם ראשון בחוהמ"ס תשי"ד (אני ובנו 'נחלקים' מתי הי' פעם ראשון שר' פרץ הגיע אל הרבי..). הרבי התוועד אז, והתוועדות האט איהם שטארק דערנומען, ואמר בהתרגשות: לחיים רבי!

* היינו נכנסים אליו בתור בחורים להתוועד. פעם אמר לנו שרוצה ללכת לישיבה להתוועד (ולא בביתו). בין הבחורים שהיו שם הי' אחד בשם אייזיק מינץ, ובזמן ההוא כבר הי' רב בביהכ"נ. שאל אותו ר' פרץ: יש לך כבר דרשה לשבת? ענה לו אייזיק שאין לו. אמר לו ר' פרץ: מיש מיר אויף אין די פרשה וואו דו ווילסט, וועל איך דיר גלייך זאגן א דרשה. הם פתחו חומש להפסוק (פרשת וארא) "ושמתי פדות

בין עמי ובין עמך, מחר יהי האות הזה". אמר ר' פרץ: "ושמתי פדות בין עמי ובין עמך" – ווילסט וויסן די חילוק פון א חסיד ביז א מתנגד, "מחר יהי האות הזה" – מחר בהמגיפה תראה החילוק. – היינו שתמיד טענו המתנגדים שהם יותר פרום מהחסידים. אבל כאשר הגיעו הגזירות (– המגיפה) אז ראו החילוק! שחסידים עמדו חזק, והמתנגדים.. זה אמר ר' פרץ בלי משקה, סתם כך..

* ר' פרץ מוצקין היי נוהג לחקות (נאך מאכען) את ר' גרשון בער פאהארער, והיי מסובב עם המקיף (יארמולקה) שלו סביב ראשו, ואומר: איי גרשון בער גרשון בער, מארגען דארף מען אויפשטיין גאר אן אנדערע..

* ר' פרץ היי אומר: כל עוה"ז הוא דרעק מיט פעפער..

* ר' ישראל נעוולער היי אומר ברוסית שבלי חצי ליטר (משקה) אי אפשר לדבר יחד (פאנאנדער-ריידן). ועד"ז יש ווארט מר' יונה פולטאווער: בקבוק אשבור על הראש שלך, אבל שנדבר יחד.

* ר' אברהם סנדר נמצוב סיפר שהוא היי מהבחורים שלא נתקבלו לתומכי תמימים, ונשארו שם והיו מסתובבים וכו'. ואדמו"ר הריי"צ ניהל בשבילם קופת בחורים שידאג להם לאוכל וכיו"ב (למרות שאדמו"ר הריי"צ היי המנהל פועל שלא קיבל אותם לתו"ת), ור' שמואל בער באריסוב'ער היי מקרבים. פעם הזמינם ר' שמואל בער לביתו בבוקר לפני התפילה והתחיל להסביר להם המעלה שיש בשתיית משקה בכלל ובפרט לפני התפילה (שזה פועל על התפילה) ואיך שזה דבר המועיל, ושפך כוס לעצמו ולכולם ושתה וציוה להם לשתות, אך הם לא רצו לשתות לפני התפילה. ואז התחיל לצעוק עליהם ולהזהירם שאם לא ישתו ירחקם ממנו, והמשיך להתוועד בענין זה, ואעפ"כ רק הוא שתה והם לא רצו לשתות. עד שלבסוף גילה להם שבאמת התפלל היום מוקדם, ורצה לבחון אותם האם הם באמת חזקים ואינם מתפעלים משום דבר, ועושים מה שצריכים גם כאשר המשפיע אומר הפוך. ואם היו שותים היי באמת מרחק אותם..

* עוד סיפר ר' אברהם סנדר, שפעם לאחרי שעשו קידוש לבנה אמר להם הרשב"ץ: קומט פארברענגן ביי מיר אין שטוב. והתוועד אתם שם משך ה' שעות בענין "ממכ"ע וסוכ"ע", וסיים ההתוועדות באמרו שיחזרו למחר בערב. למחר התוועד אתם עוד ה' שעות בענין "חומר וצורה", וסיים ההתוועדות באמרו שיחזרו למחר בערב. למחר היי הרשב"ץ קצת פארהוסט והתוועד אם (רק) ג' שעות בענין ש"ממכ"ע וסוכ"ע" ו"חומר וצורה" – הכל ענין אחד!

* ר' וואלף גרינגלאס כתב לאדמו"ר הריי"צ שבטבע הוא אוהב לעשות בדיחות וגלייך ווערטלעך. ענה לו אדמו"ר הריי"צ (במכתב, שנדפס), שיחשוב כל פעם לפני שהוא מדבר שיש מנעל על פיו, וכל פעם צריך להוציא המפתח מכיסו ולפתוח את פיו. האם כדאי לפתוח את פיו בשביל מה שהוא הולך לדבר..?

* ר' וואלף הי' אומר, שיש "בחד'ניק" – שהוא בעצמו חב"ד. ויש "חבד'יסט" – שהוא אוהד ואוהב את חב"ד..

* כשהייתי בחור היי לי פעם שאלה שהציק לי מאוד, ולא יכולתי זיך שטעלן דאווענען בגלל השאלה שהטרידה אותי. ותוכן השאלה היתה: מכיון שמדובר כל כך בחסידות על קבלת עול, אי"כ אם העיקר הוא קבלת עול – אז אין שום דבר אחר. שהרי אין ההבנה והשגה בשביל שיבין, כי אם בשביל שכך ציוה הקב"ה, ואי"כ הריי"ז שכל אחר. וכן בנוגע למדות, כי הכל הוא רק מצד קבלת עול. ומצד שני ידוע שחסידות חב"ד דורשת שכל ומדות.

והרבי ענה שצריך להיות שניהם, היינו שצריך להיות שמנים שקבלת עול הוא העיקר ושכל הוא רק מסתעף, וכן צריך להיות זמנים שהשכל הוא העיקר וקבלת עול הוא רק פרט (וע"ד שבבוקר ובערב העיקר הוא קבלת עול, משא"כ בשאר היום). – וזה הי' פעם היחידה ששאלתי את הרבי שאלה בחסידות.

* ר' יצחק מתמיד הי' מתפלל בחודש אלול כל היום, ומתוועד כל הלילה, וכך עשה בכל לילה (או לילה שני)..

* פעם שהו ר' יצחק מתמיד ור' יעקב מסקאליק (זוראוויטשיער) יחד באותו עיר, ור' איטשע מתמיד למד והתפלל משך כל יום השבת. למוצ"ש במלוח מלכה התוועדו יחד, ואמר אז ר' איטשע לר' יענקל (שהי' ידוע עם האהבת ישראל שלו): יענקל באבע יענקל טארבע, מיר זיינן ביידע געשלאפן אין די זעלבע צימער, אבער דו האסט אויסגעפירט די כונה פון בעש"ט! (כידוע שהי' מקרב ילדים וילדות לאביהם שבשמים).

* היו ב' חסידים בימי אדמו"ר מהר"ש שהיו נקראים בשם "חסידישע טענצער'ס". הם היו רוקדים וכו' אבל לא התעסקו בעבודה. פעם נכנסו לאדמו"ר מהר"ש והתלוננו על מצבם, אמר להם הרבי מהר"ש: וואס מאנט איהר פון מיר, מאן פון זיך. הייבט אהן טאן אין עבודה וכו'.

* סיפר לי ר' זלמן גורארי' שהי' חסיד גדול בשם ר' יוסף גורעוויטש, וחתנו הי' ר' פייבוש זלמנוב (שהי' חסיד צעיר ביחס לחותנו), והם התעסקו יחד במסחר. ושאלו את אדמו"ר הריי"צ בנוגע למסחר מסויים – האם לעשות או לא. ואדמו"ר הריי"צ ענה להם במכתב לא לעשות. מיד הראה ר' פייבוש את המכתב לחותנו שהרבי אמר לא לעשות. אמר לו חותנו: וכי כך קוראים מכתב של הרבי?! קודם כל צריכים ללכת למקוה, ללמוד חסידות ולהתפלל, ולאח"ז נראה את המכתב. הלכו שניהם ולמדו והתפללו, ולאח"ז קרא ר' יוסף הנ"ל את המכתב בעיון ובהעמקה, והתחיל להתפלל עם כל מיני פשעטלאך – עד שיצא שהמענה הוא כן לעשות! ללמדנו שגם חסיד גדול יש לו נפה"ב, וצריכים מאוד להיזהר שלא ללמוד פשעטלאך בדברי הרבי, אלא לעשות בדיוק כפי שהוא רוצה.

* פעם היי ר' חוניע מרזוב באיזה עיר והתפלל באריכות, והיונגערלייט דיברו בינם לבין עצמם שהולכים להתוועד, ואחד ניגש לר' חוניע ולחש לו באזנו שעושים התוועדות בבית פלוני, וכאשר יסיים את תפילתו יגיע. טרם הספיק ההוא ליכנס אל הבית (ביז מ'האט זיך געגעבן א קער), ור' חוניע הגיע! – שמסר מעצמו ומתפילתו בשביל היונגערלייט..]

וכן שלח פעם ר' פרץ לר' ניסן כשהיי במונטריאל, שיקצר את תפילתו ויבוא להתוועד. זאת אומרת שצריכים פעם לוותר על תפילה בשביל ענינים אחרים.

ועד"ז בימינו, שליח שאין לו זמן כל כך להתפלל – צריך לוותר על תפילתו, ולא להיות מכור (פארקויפט) לא להטשאלענט, אבל גם לא להתפילה. וכאשר צריכים להתפלל – יתפלל, וכאשר צריכים לוותר – יוותר. אמנם בכדי להצליח להיות שליח אמיתי, זהו ע"י שמתפלל ומתוועד כשהוא בחור, ומתגעגע לזה כשהוא שליח, ואינו מרגיש שאינו צריך לזה, כי אם שצריך ורק שאין לו זמן לזה, ושהוא צריך לוותר.

הרבי אמר בי"ד כסלו תשי"ד שיתנו להאברכים טלית ויתפללו מהר. והרבי סיפר שבלנינגרד הלכו בר"ה למקוה – שלקח משך של כמה שעות, ואח"ז התפללו תוך כמה דקות בכדי להספיק התקיעות של הרבי (הריי"צ).

* בזמנו של אדה"ז היו המתנגדים רודפים אחרי חסידים פשוטו כמשמעו, והיו נותנים להם מכות על הראש. וחסיד כזה שזכה לקבל מכות כאלו – עשו בשבילו התוועדות, על שזכה לזה. ומזה עצמו נתקרב ר' זלמן וילנקער, כשראה את האמת של חסידים.

* בליובאוויטש היו אומרים: א טראט אין גאס איז א נסיון. נאך א טראט, נאך א נסיון. וזהו אפילו ברחובות שבליובאוויטש, ואעכו"כ ברחובות שבניו יארק וכיו"ב.

* ר' אליי חיים רויטבלאט היי מחנך אותנו איך להיות חסידים, שנשכב במטה על הצד ולא על הגב, ועם הידים למעלה לצד הראש, ולא למטה.

* שמעתי מר' אליי חיים רויטבלאט שהחסיד ר' הלל מפאריטש היי מקפיד תמיד להתפלל במנין, ולכל מקום שהיי נוסע היי מביא עמו מנין. פעם שמע שהימנין שלו מדברים ע"ז שהצמח צדק הוא 'חלשי ו'חולה' ואינו יכול להגיד עוד חסידות. יצא ר' הלל מחדרו ואמר להם: שווענצין שווענצין, אז ס'איז א שעת גילוי למעלה זאגט די רבי חסידות, און אז ס'איז א שעת העלם למעלה זאגט די רבי ניט חסידות. היינו שכל המושגים הגשמיים אינם שייכים אצל רבי.

* פעם נסעו תמימים מאטוואצק ביחד עם תלמידי ישיבת מיר, ובאמצע הדרך היי מסעדה שאמרו עליו שהוא כשר. תלמידי מיר נכנסו, אבל התמימים לא נכנסו. לבסוף נתוודע שבאמת לא היי כשר. אמר אז אחד מתלמידי ישיבת מיר: ידעתי שצריכים לעשות כמו הליובאוויטש'ערס. היינו שתמים אינו מסתפק רק במצפון שלו

– שיוכל להגיד לעצמו שאמרו לו שהוא כשר ושכן חשב באמת, ובכך להרגיע את מצפוננו. אלא תמים רוצה לדעת האמת, ונוגע לו הענין – האם באמת הוא כשר.

* ר' שמואל גרונס נכנס ליחידות אצל אדמו"ר מהר"ש כשהי' אברך, ושאל על איזה ענין. אמר לו הרבי מהר"ש שביחידות הראשונה צריכים לשאול על ח"נ. אמר ר' גרונס שאין לו שייכות לזה. עונה הרבי מהר"ש: מירעדט נישט בגסות, אפילו בדקות. אמר ר' גרונס רבי גיב מיר א תשובה. אמר לו הרבי מהר"ש: מיר געבן **תיקוני** תשובה, תשובה דארף מען אליין טאן. טו תשובה און דערנאך קום צוריק. וחזר ר' גרונס לביתו ולמד דרך חיים כל כך, עד שכל אימת שהי' עובר ליד הספר הי' מיד בוכה. והצריך לכרוך הספר מחדש (איבערבונדן מיט א נייע דעקל).

* הי' זמן שעמד בפני אנשי מאסקווע לבחור רב חדש לעירם, והיו שם שני מועמדים, חסידישע רב ומתנגדישע רב. מובן שהחסידיים רצו לבחור בהחסידישע רב, אבל הגיע תשובה מאדמו"ר הריי"צ (שכבר לא הי' ברוסיה) לבחור בהמתנגדישע רב. כולם תמחו על זה, אבל צייתו להוראת הרבי. אך עדיין היו כמה שווענץ שרצו בכל זאת לבחור בהרב החסידי, קם ר' ברוך שלום כהן בהאסיפה הבאה והגבי' כסא ואמר שיזרקנו על מי שיבחר בהרב החסידי!

החסידיים רצו לדעת מהו מעלתו של הרב הזה, עד שהרבי הקודם ציוה לבחור בו. שלחו ר' חייקל חאנין שילך ויתנה על קנקנו. ר' חייקל הלך לעירו של הרב הזה (בעודו בעירו הקודם, טרם שנסע למאסקווע), ואמר להרב שאין לו בית בעיר זה שיכול לסמוך עליו כי אם אותו, והסכים האב להכניסו לביתו. רק חייקל ראה איך שנכנס לשם יהודי זקן ובוכה (הי' זה בזמן הגזירות) שמעתה צריך לעבוד בשבת – היות שזהו פיקוח נפש. והרב התחיל לפרט לו כל מיני דרכים איך יכול להפחית החילול שבת בעת עבודתו, וכן להפחית חומר האיסור מדאורייתא לדרבנן וכו'. לאח"כ נכנס אברך צעיר עם אותו סיפור, והוא בעצמו התחיל להגיד להרב שיש כל מיני היתרים – אותם ההיתרים שמנה הרב לעיל. אבל על כל היתר שהגיד, אמר לו הרב שזה לא מספיק, עד שיצא האברך ההוא בלי היתר. כשיצא האברך שאלו ר' חייקל, והרי אתם בעצמכם אמרתם כל ההיתרים הללו להאיש הקודם. ענה לו הרב: איך אתה מדמה זה לזה, והרי השני הוא מהחיילים שהולכים באש ובמים – היינו סוג מיוחד של חיילים, ויש להם שם ברוסית) – כלומר, שהוא "תמים", ובשבילו לא מספיק ההיתרים הללו, אלא הוא צריך ללכת עד למס"נ.

* ר' מרדכי לייזר לאפאטאווסקי (גיסו של ר' אלי' חיים רויטבלאט) עבר פעם ליד ביהכ"נ שהיו מוכרים כרטיסים לפני השבת (עבור החזנות שבשבת), וכאשר התקרב זמן כניסת השבת המשיכו במכירתם. ניגש ההוא אליהם והתחיל לצעוק שזה חילול שבת. אמרו לו הסתלק מכאן, ואם לא.. ענה להם, מה אתם רוצים להפחיד אותי, במס"נ? מס"נ יש לי מוכן בכיס. ואכן בסוף ישב במאסר (בשביל עוד מעשים 'כאלו').

* לפני שר' חנוך הענדל נהי' משפיע בליובאוויטש הי' מוכר יי"ש (שענקער) לפרנסתו, וכמובן שבמקומות כאלו היו כל מיני דברים האסורים וראיות אסורות. אך ר' הענדל לא התפעל מזה, וכאשר הגיע הזמן להתפלל הי' מתפלל שם ודמעות זולגות על פניו. וכל מה שקורה שם לא הי' נוגע אליו כלל. והוא ע"ד מ"ש אדמו"ר נ"ע בקוני עה"ח שישנם עובדי הוי' שמופשטים מגשם.

* ר' אבא פליסקין הי' הי'שמש' ב770. הי' א חסידישע איד, והרבי אמר לו אז ער זאל אריינגעבן א לחלוחית אין די בחורים. לאח"ז הי' ביחידות ושאל את הרבי למה התכוון. אמר לו הרבי: דערציילן סיפורים פון חסידים. וכך הי' עושה, היו נכנסים אליו כל ליל שישי והי' מספר סיפורים. [לקחתי אותו כה"עשה לך רב" שלי..]

* פעם כשהייתי אברך, שאלתי את ר' אבא על ענינים פרטיים. והוא ענה לי: איך וועל דיר זאגן מיין דרגא (אני שאלתי אותו על בעיות שלי, והוא עונה לי שיגיד לי על הדרגא שלו..), וסיפר לי סיפור עם מישהו אחר שקראו לו ג"כ 'אבא' (ור' פרץ מוצקין הי' תמיד מספר לו הסיפור הזה בהתוועדיות – איהם צו טשעפן..), וה'אבא' הזה הי' יהודי זקן בנעוול, והי' נכשל מזמן לזמן בגניבת עצים (אן אלטע איד..). כאשר היו תופסים אותו, ושואלים אותו: ר' אבא וואס איז דאס?! הי' עונה להם (הי' מגמגם): .. נ.. ניין, ס'איז ניט אבא! (ר' פרץ הי' מספר את זה לר' אבא פליסקין להקניטו, ס'איז ניט אבא..).

ור' אבא פליסקין לקח את זה להוראה בעבודה, שגם כאשר אני לא בסדר מאה אחוז, ויש לי דברים שעדיין לא תיקנתי אותם, עכ"ז בענינים שאני כדבעי "זהו אבא", ובענינים שבינתיים איני כדבעי "זהו לא אבא". – אז הי' נוגע לי דרך זה. אני לא יכול להגיד שתמיד החזקתי עם הדרך הזה שהוא נתן לי). כלומר, צריכים זיך אנכאפן אויף א ענין, אז ביי דעם האלט איך, ובינתיים כל שאר הענינים שאינם כדבעי – זהו לא עניני.

* ר' מענדל פוטרפאס הי' חבר טוב של ר' אבא פליסקין עוד מנעוריו בחרקוב, וכאשר ר' מענדל הי' מגיע לאמריקע הי' נוסע מיד ל"אבא'לע". וגם כשהי' ר' אבא חולה הלך ר' מענדל אליו לבקרו. וכן כשהי' כבר בבית אבות, ואפילו כשכבר לא הי' יכול לדבר, הי' ר' מענדל הולך ומתוועד אתו, וכך הי' הולך אליו כל יום לבקרו.

* הייתי מלמד, ונכנסתי פעם ליחידות וסיפרתי להרבי על המצב שלי, ואמרתי שעפ"י המצב שלי אינני יכול להיות מלמד. אמר לי הרבי: אדרבה דאס איז פון די ערשטע עצות, אז מ'פועלט אויף יענעם וועט עס פועל זיין אויף דיר אויך.

* בפורים תשי"ג הי' ההתוועדות הידועה, שהרבי סיפר הסיפור עם החסיד שצעק "הוא-רע". אני הייתי אז בחור ולא תפסתי שיש בזה משהו, אבל איטשע גולדין אמר לי מיד אז דער רבי קלאפט אימיצען.

אומרים שסיפור זה הי' בהמשך למה שאמר ר' שמואל לויטין אל הרבי – מיזאגט א ווארט אז מיזעט במוחש אז אלע שונאי ישראל כאפן א מפלה פורים (והוא אמר את זה בקשר למה שהי' אז עם הרופאים ברוסיה), ומיד לאחי"ז התחיל הרבי לספר הסיפור.

אצלי זכור שהרבי סיפר את הסיפור, ואז פנה לכל צד ואמר: "הוא-רע" "הוא-רע". (כך עשה ג"פ). [לא זכור לי שהרבי הגיד לכולם להכריז הוא-רע, אלא רק הרבי הכריז].

* בשנים הראשונות הי' יותר יחס של קורבה בין הרבי לחסידים, בין מצד הרבי ובין מצד החסידים (דבר שלא דוקא הי' טוב, וחלקו הי' מחוסר דרך ארץ הראוי). בערך בשנת תשט"ו התחיל יותר ההבדלה.

[הי' פעם בחור צעיר שעמד על הכסא, אמר לו הרבי: פנטלייב פנטלייב, ווען וועסט דו מאכן די טאטען פאר א חסיד, און ביז דעמולט וועסט דו אליין ווערן].